

N:o 26.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 9 mars 1909.
— — — — Andra Kammaren den 9 — —

Riksdagens Skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt för medlem af svenska kyrkan att därur utträda, dels ock om ändrad lydelse af 4 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

(Lagutskottets utlåtande n:o 3.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag hafva enskilda motionärer framställt förslag dels om vidgad rätt för medlem af svenska kyrkan att därur utträda, dels ock om ändrad lydelse af 4 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.

1908 års lagutskott hemställde i anledning af en vid samma års riksdag afgifven motion om vidgad rätt till utträde ur svenska kyrkan, att Riksdagen måtte besluta skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t i enlighet med den då väckta motionen. I motiveringen till denna hemställan anförde utskottet, att utskottet i öfverensstämmelse med den uppfattning, hvilken gjort sig gällande hos flera föregående Riksdagars lagutskott, hölle före, att en sådan lagändring, som den af motionären föreslagna, borde vidtagas; och åberopade utskottet till stöd för denna åsikt samma

skäl, som af 1903 års lagutskott blifvit i dess utlåtande i ämnet med afseende härå anförda. Uti nämnda utlåtande har 1903 års utskott anført följande:

»Äfven om 3 § i 1873 års förordning tolkas så, att medlem af svenska kyrkan kan öfvergå till hvilket kristet trossamfund som helst, kvarstår dock den inskränknigen, att en person, hvilkens religiösa uppfattning i en eller flera punkter skiljer sig från svenska kyrkans, icke kan utträda ur denna kyrka, såvida han icke kan uppgifva ett bestämdt trossamfund, till hvilket han vill ansluta sig. Det kan icke förnekas, att oakadt den mångfald af olika trossamfund, som vår tids religiösa lif framkallat, mången kan finnas, som icke känner sitt samvete tillfredsställdt med att öfvergå till något af dessa samfund. Han har då att välja mellan att kvarstå inom svenska kyrkan, hvilkens åskådning han kanhända i väsentliga delar ogillar, eller att öfvergå till ett annat religionssamfund, i hvars läror han icke heller kan instämma.

Visserligen fordrar nämnda förordning icke öfvergång, utan endast uppgift om tillämnad öfvergång till ett visst trossamfund. Men den utväg, som härigenom beredes att undvika ett val af nyss angifna beskaffenhet, är onekligen föga tilltalande, åtminstone för personer med mera känsligt samvete. Följden af inskränknigen har också blifvit, att många kvarstannat inom kyrkan, hvilka icke blott afvika från hennes läror, utan mot henne hysa ett rent af hatfullt sinnelag, hvilket, om ej framkallas, åtminstone i väsentlig mån ökas af tvånget att kvarstå inom kyrkan. Ett sådant förhållande står enligt utskottets uppfattning i strid mot religionsfrihetens grundsatser och kan ej vara annat än till skada för kyrkan själf.

Vid sidan af denna synpunkt af individens rätt att i trossaker vara fri från alla tvingande band och i religiöst hänseende slippa gälla för annat, än han verkligen är, kan man ställa synpunkten af kyrkans rätt att värna sig för fientliga angrepp från dess egna medlemmar. Är kyrkan ett samfund, som för sitt bestånd kräfver enhet i öfvertygelse och handlingssätt samt ett kraftigt församlingslif, torde det vara hennes obestriddliga rätt att icke behöfva inom sin gemenskap kvarhålla olika tänkande, hvilka kunna befaras motarbeta kyrkans mål och skada hennes verksamhet. Vidare bör här tagas i betraktande, att vår tids skiftande mångfald af tros läror har att uppvisa mera än en dylik lära, hvars beskaffenhet att vara kristen eller icke kan vara tvifvel underkastad, samt att vid sådant förhållande det mången gång torde vara en vanskelig

sak för en samvetsgrann själasörjare att afgöra, huruvida den lära, som omfattats af ett trossamfund, till hvilket en församlingsmedlem anmält sig vilja öfvergå, kan anses kristen och utträde ur statskyrkan alltså får beviljas.»

Ofvanberörda af 1908 års lagutskott gjorda hemställan blef emellertid af båda kamrarna afslagen, af Andra Kammaren likväl med föranledande af ett vid frågans behandling i kammaren framställt yrkande om viss ändring af den ifrågasatta skrifvelsens innehåll.

Riksdagen anser nu, att rätt bör beredas för hvarje till mogen ålder hunnen svensk undersåte, som sådant önskar, att utträda ur statskyrkan, utan att därvid nödgas uppgifva som sin afsikt att öfvergå till annat trossamfund, men kan å andra sidan icke annat än biträda den uppfattningen, att ett medgifvande af rätt till utträde ur statskyrkan af så vidsträckt omfattning måste medföra nödvändigheten af ändringar i åtskilliga förhållanden, som beröra såväl det borgerliga samhället som ock särskildt kyrkan. I främsta rummet framställer sig därvid till besvarande frågan, hur tillfälle må kunna beredas främmande trosbekännare eller dem, som blott anmält sig till utträde ur statskyrkan, att fortfarande utöfva inflytande på sådana till kyrkostämmas handläggning hörande ärenden, som icke äro af beskaffenhet att böra allenast af kyrkans medlemmar afgöras. Denna fråga kräfver i själfva verket sin lösning redan under nu bestående förhållanden med afseende på villkoren för rätt till utträde ur statskyrkan.

Vid innevarande riksdag har också, utan att vidgad rätt till utträde ur statskyrkan därvid ifrågasatts, hemställts om ändring i angifvet syfte af förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862. Om emellertid ordnandet af denna angelägenhet redan under nuvarande förhållanden synes af behofvet påkalladt, lär det vara uppenbart, att så i ännu högre grad blefve fallet, därest vidgad rätt till utträde ur statskyrkan skulle medgifvas. Huru särskildt denna fråga lämpligast bör lösas äfvensom i hvilken omfattning ändringar i öfrigt af gällande lagstiftning må kunna påkallas af ett medgifvande till utträde ur statskyrkan utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund, anser sig Riksdagen likväl icke vara i tillfälle att närmare angifva.

Riksdagen får alltså, med stöd af hvad ofvan anförts, anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, under hvilka villkor det må kunna tillåtas medlem af svenska kyrkan att, äfven utan uppgifven afsikt att öfvergå till annat trossamfund, utträda ur kyrkan, äfvensom

huru gällande lagstiftning lämpligast må kunna ändras därhän, att främmande trosbekännare och de, som anmält sig till utträde ur kyrkan, ej på grund däraf uteslutas från rätt att deltaga i afgörandet af frågor, som icke pröfvas vara af beskaffenhet att böra allenast af kyrkans medlemmar handläggas, samt låta utarbета och för Riksdagen framlägga de förslag, som af denna utredning kunna föranledas.

Stockholm den 9 mars 1909.

Med undersåtlig vördnad.
